

Spojrzenie na wrześniowe niebo

"Wrzesień przynosi nam zwykle piękną jesień"

To przysłowie budzi w nas nadzieję, iż po gorącym lecie czekać nas będzie czas pięknej, stabilnej i prawdziwie jesiennej pogody. Wrzesień, poza wydarzeniami historycznymi, związany jest z powrotem dzieci i młodzieży do zreformowanych szkół, zaś na niebie to przede wszystkim okres równowagi między długością dnia i nocy. Te ostatnie są już coraz dłuższe i często bezchmurne, co sprzyja obserwacjom astronomicznym. Parę ciekawych zjawisk będziemy mogli zaobserwować na wrześniowym niebie, a wszystko zależeć będzie od naszych możliwości obserwacyjnych. Postarajmy się w tym celu wykorzystać, z dala od miejskich świateł, wolny wieczór, aby chociaż przez chwilę spojrzeć w rozgwieżdżone niebo, by podziwiać nawet gołym okiem Drogę Mleczną rozciągającą się przez cały nieboskłon, od północnego do południowego horyzontu.

Korzystaliliśmy, na ile to było tylko możliwe, z uroków tegorocznego lata, a tymczasem, ani nie spostrzegliśmy się kiedy, **Słońce** w swej wędrówce po *ekliptyce* systematycznie podążało ku równikowi niebieskiemu, przez co jego deklinacja czyli wysokość nad równikiem malała, a w związku z tym dni stawały się nieubłagane coraz krótsze. Po południu 22 września o godz. 14.44 **Słońce** znajdzie się na równiku niebieskim, wejdzie w znak *Wagi*, po czym „przejdzie” z półkuli północnej nieba na południową i tym samym rozpocznie się astronomiczna *jesień*.

Niezależnie od tego faktu w Krakowie w dniu 1 września **Słońce** wschodzi o godz. 5.55 a zachodzi o godz. 19.23, natomiast 30 września wschodzi o godz. 6.39 a zachodzi o 18.20, zatem w ciągu tego miesiąca ubędzie nam dnia w Małopolsce o 107 minut! Skutkiem istnienia zjawiska refrakcji w atmosferze ziemskiej wszystkie obiekty na niebie widzimy nieco wyżej niż są one w rzeczywistości, zatem faktyczne zrównanie długości dnia z nocą będzie dopiero 25 września.

Jeśli chodzi o stan aktywności magnetycznej naszej gwiazdy, to w tym miesiącu, podobnie jak to było w wakacje, należy się spodziewać dużej ilości plam, pochodni czy protuberancji na jej tarczy. **Słońce** bowiem znajduje się w stanie wzmożonej działalności związanej z jego 25 cyklem jedenastoletniej aktywności. Pamiętajmy przy tym, że obserwacje plam i różnych zjawisk z nimi związanych prowadzimy wyłącznie przy użyciu odpowiednich filtrów najlepiej rzutując obraz Słońca przez lunetę na ekran.

Natomiast ciemne, prawie bezksiężycowe noce dogodne do obserwacji astronomicznych wystąpią w pierwszym i ostatnim tygodniu września, bowiem **Księżyc** rozpocznie ten miesiąc podążając do nowiu, który przypadnie 3 IX o godz. 03.55, pierwsza kwadra 11 IX o godz. 08.03, pełnia 18 IX o godz. 04.34 i ostatnia kwadra 24 IX o godz. 20.50. **Księżyc** znajdzie się w apogeum (najdalej od **Ziemi**) 5 IX o godz. 17, a w perygeum (najbliżej nas) będzie 18 IX

o godz. 15. Natomiast 1 IX o godz. 5 **Księżyc** zbliży się do **Merkurego** na pół stopnia, a 23 IX o północy na 5 stopni do **Jowisza**. Ponadto nad ranem 18 IX wystąpi widoczne u nas częściowe zaćmienie **Księżyc**a. Początek w centralnej Polsce o godz. 4.12, maksimum o godz. 4.44 (9%) i koniec o godz. 5.16. Będzie zatem co obserwować, byle się nam przytrafiła odpowiednia pogoda.

Jeśli chodzi o planety, to **Merkurego** można będzie obserwować bardzo nisko nad wschodnim horyzontem nieba od pierwszego do 20 września, potem skryje się w promieniach **Słońca**. Natomiast **Wenus** pełni rolę *Gwiazdy Wieczornej* i swym blaskiem z łatwością wpadnie nam w oko coraz później zachodząc po **Słońcu**. Zaś **Mars** gości w gwiazdozbiornie *Byka*, a końcem miesiąca przejdzie do *Bliźniąt*. Możemy go obserwować w drugiej połowie nocy. Również w gwiazdozbiornie *Byka*, ale przed północą możemy obserwować na późnym wieczornym niebie **Jowisza** ze swoją wspaniałą gromadką galileuszowych księżyców. Będzie on w opozycji do **Słońca** dopiero 8 XII i wtedy będzie widoczny na niebie przez całą noc. Przed nim w *Wodniku* dzielnie kroczy na niebie gazowy **Saturn** przystrojony w pierścienie z największym satelitą **Tytanem**, co możemy podziwiać już przez niewielką lunetę. Ponieważ w dniu 8 IX będzie on w opozycji do **Słońca**, więc możemy go obserwować przez całą noc. **Uran** będzie widoczny od północy w gwiazdozbiornie *Byka*, bowiem dopiero w dniu 17 XI będzie w opozycji do **Słońca**. Natomiast w gwiazdozbiornie *Ryb* przez całą noc można obserwować **Neptuna**, który 21 IX będzie w opozycji do **Słońca**, ale do jego obserwacji trzeba się już posłużyć chociażby małą lunetką.

Aby w tym powakacyjnym miesiącu móc obserwować **Księżyc** i jego zbliżenia do planet, najłatwiej będzie chyba skorzystać z lunet Młodzieżowego Obserwatorium Astronomicznego w Niepołomicach mieszczącego się przy ul. Mikołaja Kopernika 2. Na zakończenie zapamiętajmy staropolskie przysłowie:

„Jaki pierwszy wrzesień - taka będzie jesień”